

spēkā ar 29.11.1998.

Publicēts: "LV", 192/193 (1253/1254), 01.07.1998.

STARPTAUTISKS

1991.gada 25.februārī

konvencija

1991.gada 25.februāra ESPO Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā

Šīs konvencijas puses,

ap zīnīties saimnieciskās darbības un tās ietekmes uz vidi savstarpējās kopsakarības,

apstiprinot nepieciešamību pēc videi draudzīgas un ilgtspējīgas attīstības,

apņēmoties pilnveidot starptautisko sadarbību, novērtējot ietekmi uz vidi, it īpaši pārrobežu kontekstā,

vēršot uzmanību uz nepieciešamību veidot preventīvu politiku, novērst vai ierobežot nelabvēlīgu ietekmi uz vidi kopumā un jo īpaši pārrobežu kontekstā un veikt pastāvīgu monitoringu,

atsaucoties uz Apvienoto Nāciju organizācijas Hartā, Stokholmas konferences "Par cilvēkvidi" deklarācijā, Eiropas Drošības un sadarbības konferences gala dokumentā un Eiropas Drošības un sadarbības konferences dalībvalstu pārstāvju Vīnes un Madrides tikšanās noslēguma dokumentos ietvertajiem nosacījumiem,

augstu novērtējot valstīs notiekošos pasākumus, lai nodrošinātu uz nacionālajiem juridiskajiem un administratīvajiem nosacījumiem un nacionālās politikas balstītu ietekmes uz vidi novērtējumu,

apzinoties nepieciešamību pēc iespējas agrīnākā lemšanas posmā ņemt vērā vides faktoros, pielietojot ietekmes uz vidi novērtējumu kā nepieciešamo lēmējiem sniedzamās informācijas kvalitātes paaugstināšanas līdzekli visos lemšanas līmeņos, lai, samazinot būtisku nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, jo īpaši pārrobežu kontekstā, veicinātu videi labvēlīgu lēmumu pieņemšanu,

vēršot uzmanību uz starptautisko organizāciju pūliņiem veicināt ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī un darbu pie ietekmes uz vidi novērtējuma, kas veikts Apvienoto Nāciju organizācijas Eiropas Ekonomiskās komisijas pārraudzībā, īpaši semināra "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (1987. gada septembris, Varšava, Polija) rezultātus, kā arī

atzīmējot ietekmes uz vidi novērtējuma mērķus un principus, ko apstiprinājusi Apvienoto Nāciju organizācijas Vides programmas padome, un Ministru deklarāciju "Par ilgtspējīgu attīstību" (1990. gada maijs, Bergena, Norvēģija),

ir vienojušās par šo:

1. pants DEFINĪCIJAS

Šīs konvencijas izpratnē,

- (i) "*dalībvalstis*" nozīmē šai konvencijai pievienojušās valstis, ja vien tekstā nav norādīts citādi;
- (ii) "*izcelsmes puse*" nozīmē šīs konvencijas dalībvalsti(-s), kuras(-u) jurisdikcijā paredzēta darbība;
- (iii) "*ietekmētā puse*" nozīmē šīs konvencijas dalībvalsti(-s), kuras(-u) varētu skart paredzētās darbības pārrobežu ietekme;
- (iv) "*ieinteresētās puses*" nozīmē izcelsmes pusi un ietekmēto pusi, kuras pielieto ietekmes uz vidi novērtējumu saskaņā ar šo konvenciju;
- (v) "*paredzētā darbība*" nozīmē jebkuru darbību vai jebkuru lielāku izmaiņu darbībā, kas pakļauta valsts pilnvarotas kompetentas institūcijas lēmumam valstī noteiktajā kārtībā;
- (vi) "*ietekmes uz vidi novērtēšana*" nozīmē paredzētās darbības iespējamās ietekmes uz vidi novērtēšanu valstī noteiktajā kārtībā;
- (vii) "*ietekme*" nozīmē jebkuru paredzētās darbības izraisīto pārmaiņu vidē, ieskaitot cilvēka veselību un drošību, floru, faunu, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu un vēsturiskos pieminekļus vai citas fiziskas struktūras, vai šo pārmaiņu savstarpējo iedarbību; tā ietver arī šo izmaiņu ietekmi uz kultūras mantojumu vai sociāli ekonomiskajiem apstākļiem;
- (viii) "*pārrobežu ietekme*" nozīmē jebkuru ietekmi, izņemot globālu, ko izraisa paredzētā darbība ietekmētās puses jurisdikcijā esošā teritorijā, ja šīs ietekmes fiziskais cēlonis pilnībā vai daļēji atrodas teritorijā citas dalībvalsts jurisdikcijā esošā teritorijā;
- (ix) "*valsts pilnvarota kompetenta institūcija*" nozīmē valsts varas iestādi vai iestādes, kam dalībvalsts deleģējusi atbildību par šajā konvencijā noteikto uzdevumu veikšanu un/vai varas iestādi(-es), ko dalībvalsts ir pilnvarojusi lemt par paredzamo darbību;

2. pants VISPĀRĒJIE NOSACĪJUMI

1. Dalībvalstīm individuāli vai kopīgi jāveic visi nepieciešamie un lietderīgie pasākumi, lai novērstu, samazinātu un kontrolētu paredzēto darbību būtisku nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi uz vidi.
2. Katrai dalībvalstij jāveic nepieciešamie juridiskie, administratīvie vai citi pasākumi, lai ieviestu šīs konvencijas prasības, ieskaitot tās, kas attiecas uz I pielikumā minētajām paredzētajām darbībām, kas var izraisīt būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, kā arī, lai izstrādātu ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru, nodrošinot sabiedrības līdzdalību un ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijas sagatavošanu saskaņā ar II pielikumu.
3. Izcelsmes pusei jāgādā, lai ietekmes uz vidi novērtējums I pielikumā minētai paredzamajai darbībai, kas var izraisīt būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiktu veikts saskaņā ar šīs konvencijas nosacījumiem pirms lēmuma par paredzētās darbības atļaušanu vai uzsākšanu.
4. Izcelsmes pusei saskaņā ar šīs konvencijas nosacījumiem jāgādā, lai ietekmētajām pusēm tiktu paziņots par I pielikumā minētu paredzēto darbību, kas var izraisīt būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi.

5. Ik gadījumā, kad kāda paredzēta darbība, kas nav ietverta I pielikumā, var izraisīt būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi un tādēļ būtu aplūkojama kā tāda, kas iekļaujama šīs konvencijas I pielikumā, ieinteresētajām pusēm pēc jebkuras dalībvalsts iniciatīvas jāiesaistās diskusijā. Darbības, ko dalībvalstis vienojušās pielīdzināt tām, kas minētas I pielikumā, attiecīgi arī vērtējamas. Vispārīgie būtiskas nelabvēlīgas ietekmes kritēriji ir doti III pielikumā.

6. Saskaņā ar šīs konvencijas nosacījumiem izcelsmes pusei jārada iespēja ietekmētās puses sabiedrībai piedalīties paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtēšanā un jānodrošina ietekmētās puses sabiedrībai iespējas, kas līdzvērtīgas izcelsmes puses sabiedrības iespējām.

7. Ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar šīs konvencijas prasībām jāpiemēro vismaz paredzētās darbības projekta līmenī. Ciktāl tas iespējams, dalībvalstīm jācenšas attiecināt ietekmes uz vidi novērtējuma principus uz politiku, plāniem un programmām.

8. Šīs konvencijas nosacījumi neietekmē dalībvalstu tiesības pielietot nacionālos likumus, noteikumus, administratīvos nolikumus vai citus juridiskus aktus, lai aizsargātu informāciju, kuras izpaušana varētu apdraudēt rūpnieciskos un tirdznieciskos noslēpumus vai valsts drošību.

9. Šīs konvencijas nosacījumi neietekmē dalībvalstu tiesības ar divpusējiem vai daudzpusējiem līgumiem noteikt stingrākas prasības par šajā konvencijā ietvertajām.

10. Šīs konvencijas nosacījumi neietekmē nekādas dalībvalstu saistības, ko nosaka starptautiskā likumdošana, attiecībā uz darbībām, kurām ir vai var būt pārrobežu ietekme.

3. pants PAZIŅOJUMS

1. Lai nodrošinātu atbilstošas un produktīvas konsultācijas saskaņā ar šīs konvencijas 5. pantu, izcelsmes pusei jāpaziņo par paredzētu I pielikumā iekļautu darbību ar iespējamu būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi jebkurai dalībvalstij, kas varētu kļūt par ietekmēto pusi, pēc iespējas agrāk un ne vēlāk, kā tā informē par paredzamo darbību savu sabiedrību.

2. Paziņojumam jāsaturs vismaz:

- (a) informācija par paredzēto darbību, ieskaitot visu pieejamo informāciju par tās iespējamo pārrobežu ietekmi,
 - (b) informācija par iespējamā lēmuma būtību un
 - (c) vēlamais atbildes sniegšanas termiņš saskaņā ar šā panta 3. punktu, ņemot vērā paredzētās darbības būtību,
- un tas var ietvert informāciju, kas noteikta šā panta 5. punktā.

3. Ietekmētajai pusei jāsniedz izcelsmes pusei atbilde paziņojumā norādītajā termiņā, šādi apliecinot paziņojuma saņemšanu un norādot, vai tā paredzējusi piedalīties ietekmes uz vidi novērtējumā.

4. Ja ietekmētā puse atsakās no līdzdalības ietekmes uz vidi novērtējumā vai nesniedz atbildi paziņojumā noteiktajā termiņā, šā panta 5. līdz 8. punkta, kā arī 4. līdz 7. panta

nosacījumi nav piemērojami. Šādā gadījumā tiesības lemt par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību saskaņā ar savu nacionālo likumdošanu un praksi paliek izcelsmes pusei.

5. Kad saņemta ietekmētās puses atbilde, kurā pausta gatavība piedalīties ietekmes uz vidi novērtējumā, izcelsmes pusei, ja tas vēl nav izdarīts, jāsniedz ietekmētajai pusei:

(a) atbilstoša informācija par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, ieskaitot laika grafiku komentāru nosūtīšanai, un

(b) atbilstoša informācija par paredzēto darbību un tās iespējamo būtisko nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi.

6. Ja ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijas sagatavošanai ir nepieciešama informācija par potenciāli ietekmēto vidi ietekmētās puses jurisdikcijā esošā teritorijā, ietekmētajai pusei pēc izcelsmes puses pieprasījuma bez kavēšanās jāsniedz šāda informācija, ciktāl tā pieejama, nepieciešamības un iespējas gadījumā caur kādu kopīgu institūciju.

7. Ja dalībvalsts uzskata, ka to skars I pielikumā minētās paredzētās darbības būtiskā nelabvēlīgā pārrobežu ietekme, bet šā panta 1. punktā noteikto paziņojumu nav saņēmusi, ieinteresētās puses pēc ietekmētās puses pieprasījuma apmainās ar informāciju, lai noskaidrotu, vai ir iespējama būtiska nelabvēlīga pārrobežu ietekme. Ja puses vienojas, ka būtiska nelabvēlīga pārrobežu ietekme ir iespējama, atbilstoši piemērojami šī s konvencijas nosacījumi. Ja ieinteresētās puses nevar vienoties, vai būtiska nelabvēlīga pārrobežu ietekme ir iespējama, un nevienojas arī par citādu šā jautājuma atrisināšanu, jebkura dalībvalsts var iesniegt jautājumu IV pielikumā noteiktajai izmeklēšanas komisijai, lai tā pauž savu viedokli par būtiskas nelabvēlīgas pārrobežu ietekmes iespējamību.

8. Ieinteresētajām pusēm jāgādā, lai ietekmētās puses sabiedrība tajā teritorijā, ko varētu ietekmēt paredzamā darbība, būtu informēta un gūtu iespēju paust viedokli par paredzēto darbību vai iebilst pret to, kā arī jānodrošina komentāru vai iebildumu iesniegšana izcelsmes puses valsts pilnvarotai kompetentajai institūcijai tieši vai, ja nepieciešams, caur izcelsmes pusi.

4. pants

IETEKMES UZ VIDI NO VĒRTĒJUMA DOKUMENTĀCIJAS SAGATAVOŠANA

1. Ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijā, ko iesniedz izcelsmes puse valsts pilnvarotajai kompetentajai institūcijai, jāietver informācija, kuras minimālās prasības noteiktas II pielikumā.

2. Izcelsmes puse iesniedz ietekmētajai pusei ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentāciju, ja nepieciešams un iespējams - caur kopīgu institūciju. Ieinteresētās puses savlaicīgi pirms galīgā lēmuma par paredzēto darbību pieņemšanas nodrošina dokumentācijas izplatīšanu institūcijā m un ietekmētās puses sabiedrībai, kas atrodas ietekmei potenciāli pakļautajā teritorijā, kā arī nodrošina komentāru iesniegšanu izcelsmes puses valsts pilnvarotajai kompetentajai institūcijai vai nu tieši, vai caur izcelsmes pusi.

5. pants

KONSULTĀCIJAS, KAS IZRIET NO IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMA DOKUMENTĀCIJAS

Izcelsmes pusei pēc ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijas pilnīgas sagatavošanas bez kavēšanās jāuzsāk ar ietekmēto pusi kopīgas konsultācijas, kam jāskar arī paredzētās darbības būtiskās pārrobežu ietekmes jautājumi un šīs darbības ietekmes samazināšanas vai novēršanas pasākumi. Konsultācijās var aplūkot šādus jautājumus:

- (a) iespējamās alternatīvas paredzētajai darbībai, ieskaitot arī atteikšanos no tās, un iespējamus pasākumus, kas par izcelsmes puses līdzekļiem samazinātu būtisku nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi un ļautu novērtēt šo pasākumu lietderību,
- (b) cita veida savstarpējo palīdzību, lai samazinātu jebkādu paredzētās darbības būtisko nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi, un
- (c) citus ar paredzēto darbību saistītus jautājumus.

Konsultāciju sākumā puses vienojas par vēlamo laiku, ko atvēlēt konsultācijām. Jebkuras šādas konsultācijas var vadīt caur atbilstošu kopīgu institūciju, ja tāda ir.

6. pants

GALĪGAIS LĒMUMS

1. Pusēm jāgādā, lai galīgajā lēmumā par paredzēto darbību tiktu ņemti vērā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti, tostarp ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācija, kā arī komentāri, kas saņemti 3.panta 8. punktā un 4. panta 2. punktā noteiktajā kārtībā, un 5. pantā noteikto konsultāciju slēdziens.
2. Izcelsmes puse paziņo ietekmētajai pusei galīgo lēmumu par paredzēto darbību, pievienojot arī pamatojumu un apsvērumus, uz kā balstīts lēmums.
3. Ja pirms paredzētās darbības uzsākšanas ieinteresētās puses rīcībā nonāk informācija par būtisku paredzētās darbības pārrobežu ietekmi, kas nebija pieejama lemšanas laikā, kaut būtu varējusi būtiski ietekmēt lēmumu, šī puse nekavējoties sniedz šo informāciju citām ieinteresētajām pusēm. Ja kāda ieinteresētā puse pieprasa lēmumu pārskatīt, pusēm jākonsultējas par šādas rīcības nepieciešamību.

7. pants

PĒCPROJEKTA ANALĪZE

1. Ieinteresētās puses pēc jebkuras puses pieprasījuma nosaka, vai jāveic pēcprojekta analīze un, ja jā, tad cik plaši tā saskaņā ar šo konvenciju jāveic, ņemot vērā novērtēto aplūkojamās paredzētās darbības būtisko nelabvēlīgo pārrobežu ietekmi uz vidi. Jebkurai pēcprojekta analīzei jāietver paredzētās darbības uzraudzības programma un visu nelabvēlīgo pārrobežu ietekmju noteikšana pēc tās uzsākšanas. Tādu uzraudzības programmu un ietekmes noteikšanu var īstenot, lai sasniegtu V pielikumā izvirzītos mērķus.
2. Ja pēcprojekta analīzes rezultātā izcelsmes pusei vai ietekmētajai pusei ir pietiekams pamats uzskatīt, ka darbībai ir būtiska nelabvēlīga pārrobežu ietekme, vai tiek atklāti faktori, kas var izraisīt būtisku nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tai nekavējoties jāinformē otra puse. Ieinteresētās puses tad konsultējas par nepieciešamajiem pasākumiem, lai novērstu vai samazinātu šo ietekmi.

8. pants **DIVPUSĒJĀ UN DAUDZPUSĒJĀ SADARBĪBA**

Dalībvalstis var turpināt pildīt esošos vai slēgt jaunus divpusējus vai daudzpusējus līgumus vai citas vienošanās, lai veiktu savus pienākumus, kas izriet no šīs konvencijas. Līgumus vai citas vienošanās var balstīt uz VI pielikumā minētajiem nosacījumiem.

9. pants **PĒTNIECĪBAS PROGRAMMAS**

Dalībvalstīm jāpievērš īpaša uzmanība konkrētu pētniecības programmu izstrādei un to lietderīgai izpildei, lai:

- (a) uzlabotu esošās kvalitatīvās un kvantitatīvās metodes paredzēto darbību ietekmes uz vidi novērtēšanai;
- (b) labāk izprastu cēloņsakarības un to nozīmi integrētā vides pārvaldē;
- (c) analizētu un kontrolētu lēmumu par paredzētām darbībām efektīvu izpildi, līdztekus mazinot vai novēršot to ietekmi uz vidi;
- (d) izstrādātu metodes videi labvēlīgu ražošanas un patēriņa alternatīvu meklēšanai, kas sekmētu radošu pieeju paredzētajām darbībām;
- (e) izstrādātu metodoloģiju ietekmes uz vidi novērtējuma principu piemērošanai makroekonomiskā līmenī.

Dalībvalstis savstarpēji apmainās ar augstākminēto programmu rezultātiem.

10. pants **PIELIKUMU STATUSS**

Šīs konvencijas pielikumi ir šīs konvencijas neatņemama sastāvdaļa.

11. pants **DALĪBVALSTU SANĀKSME**

1. Dalībvalstu sanāksmes iespēju robežās tiek pieskaņotas Centrālās un Austrumeiropas valdību Vides un ūdens problēmu vecāko padomnieku ikgadējām sesijām. Pirmā dalībvalstu sanāksme notiek ne vēlāk kā vienu gadu no šīs konvencijas spēkā stāšanās brīža. Turpmāk dalībvalstis tiekas tad, kad uzskata to par nepieciešamu, vai pēc kādas dalībvalsts rakstiska pieprasījuma, ja to atbalsta v smaz viena trešdaļa dalībvalstu. Šādā gadījumā sanāksme notiek sešu mēnešu laikā pēc tam, kad sekretariāts dalībvalstīm darījis to zināmu.

2. Dalībvalstīm nemitīgi jāseko konvencijas ieviešanas gaitai,

- (a) pārskatot dalībvalstu ietekmes uz vidi novērtējuma politiku un metodikas, lai turpmāk pilnveidotu ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru pārrobežu kontekstā;
- (b) apmainoties ar pieredzi par divpusējo un daudzpusējo līgumu slēgšanu un izpildi vai cita veida vienošanos, kas saista dalībvalstis attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējuma pielietošanu pārrobežu kontekstā;
- (c) ja nepieciešams, meklējot palīdzību attiecīgās starptautiskās organizācijās un zinātniskās komisijās, lai atrisinātu metodoloģiskas un tehniskas dabas jautājumus, kas radušies šīs konvencijas ieviešanas gaitā;
- (d) pirmajā sanāksmē apspriežot un vienprātīgi pieņemot sanāksmju procedūras kārtību;

(e) apspriežot un, ja nepieciešams, pieņemot šīs konvencijas papildinājumu priekšlikumus;

(f) apspriežot un uzsākot jebkādu papildus pasākumus, kas varētu būt nepieciešami konvencijas mērķu sasniegšanai.

12. pants BALSS TIESĪBAS

1. Katrai konvencijas dalībvalstij ir viena balss.

2. Reģionālajām ekonomiskās integrācijas organizācijām balsojumos par jautājumiem, kas ir to kompetencē, ir tik balsu, cik konvencijas dalībvalstu ir šo organizāciju dalībvalstis, ja vien šīs dalībvalstis neizmanto savas tiesības balsot, bet nav nevienas balss, ja šīs dalībvalstis izmanto savas tiesības balsot saskaņā ar šā panta 1. punktu.

13. pants SEKRETARIĀTS

Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretārs veic šādas sekretariāta funkcijas:

(a) sasauc un sagatavo dalībvalstu sanāksmi;

(b) saskaņā ar šīs konvencijas nosacījumiem nosūta dalībvalstīm saņemtos ziņojumus un citu informāciju;

(c) veic citus pienākumus, ko paredz šī konvencija vai nosaka dalībvalstis.

14. pants KONVENCIJAS PAPILDINĀJUMI

1. Jebkura dalībvalsts var ierosināt šīs konvencijas papildinājumus.

2. Papildinājumu pieteikumi iesniedzami sekretariātam rakstiskā formā, kurš tos izplata visām šīs konvencijas dalībvalstīm. Ierosinātos papildinājumus dalībvalstis apspriež nākamajā sanāksmē, ja vien visas dalībvalstis ir saņēmušas no sekretariāta šos ierosinājumus vismaz deviņdesmit dienas pirms sanāksmes.

3. Dalībvalstīm jādara viss iespējama, lai panāktu vienprātīgu vienošanos par jebkuru ierosināto papildinājumu. Ja tomēr vienprātību panākt neizdodas, papildinājumu pieņem ar trim ceturtdaļām klātesošo un balsojošo dalībvalstu balsu, un tas ir galējais līdzeklis.

4. Konvencijas papildinājumus, kas pieņemti šā panta 3. punktā noteiktajā kārtībā, depozitārijs nosūta visām dalībvalstīm ratifikācijai, apstiprināšanai vai atzīšanai. Tie stājas spēkā attiecībā uz dalībvalstīm, kas tos ir ratificējušas, apstiprinājušas vai atzinušas, deviņdesmitajā dienā pēc tam, kad depozitārijs ir saņēmis paziņojumu par to, ka vismaz trīs ceturtdaļas dalībvalstu tos ir ratificējušas, apstiprinājušas vai atzinušas. Turpmāk tie stājas spēkā attiecībā uz jebkuru citu dalībvalsti deviņdesmitajā dienā pēc šīs dalībvalsts ratifikācijas, apstiprināšanas vai atzīšanas instrumenta iesniegšanas.

5. Šā panta izpratnē "klātesošās un balsojošās dalībvalstis" nozīmē dalībvalstis, kuras pārstāvētas sanāksmē un balso "par" vai "pret".

6. Šā panta 3. punktā noteiktā balsošanas kārtība neattiecas uz tiem Eiropas Ekonomiskās komisijas līgumiem, kurus paredzēts slēgt nākotnē.

15. pants **STRĪDU IZŠĶIRŠANA**

1. Ja starp divām vai vairākām dalībvalstīm izceļas strīds par šīs konvencijas nosacījumu piemērošanu vai interpretāciju, tām jāmeklē risinājums sarunu ceļā vai kādā citā pusēm pieņemamā strīdu izšķiršanas veidā.

2. Parakstot, ratificējot, atzīstot, apstiprinot šo konvenciju vai pievienojoties tai vai jebkurā laikā pēc tam dalībvalsts var iesniegt depozitārijam rakstisku apstiprinājumu, ka attiecībā uz strīdiem, ko neizdodas šķirt šā panta 1. punktā noteiktajā kārtībā, tā pieņem vienu vai abus no zemāk minētajiem līdzekļiem kā obligātus jebkurai dalībvalstij, kas uzņemas tādas pašas saistības:

- (a) strīda izšķiršanu nodod Starptautiskajai tiesai;
- (b) strīda izšķiršanu uztic arbitrāžas tiesai VII pielikumā noteiktajā kārtībā.

3. Ja strīdā iesaistītās dalībvalstis piekritušas abiem šā panta 2. punktā noteiktajiem strīda izšķiršanas veidiem, strīda izšķiršanu var uzticēt tikai Starptautiskajai tiesai, ja vien puses nevienojas citādi.

16. pants **PARAKSTĪŠANA**

Šī konvencija ir atvērta parakstīšanai Eiropas Ekonomiskās komisijas dalībvalstīm, valstīm, kurām saskaņā ar Ekonomiskās un sociālās padomes 1947. gada 28. marta rezolūciju Nr. 36 (IV) ir konsultatīvs statuss Eiropas Ekonomiskajā komisijā, kā arī Eiropas Ekonomiskās komisijas pilntiesīgu dalībvalstu veidotām reģionālām ekonomiskās integrācijas organizācijām, kurām šīs dalībvalstis ir deleģējušas kompetenci risināt šīs konvencijas regulētos jautājumus, ieskaitot līgu un slēgšanu šajos jautājumos, Espo pilsētā (Somija) laikā no 1991. gada 25. februāra līdz 1. martam un pēc tam Apvienoto Nāciju organizācijā Ņujorkā līdz 1991. gada 2. septembrim.

17. pants **RATIFIKĀCIJA, ATZĪŠANA, APSTIPRINĀŠANA UN PIEVIENOŠANĀS**

1. Šo konvenciju to parakstījušās dalībvalstis un reģionālās ekonomiskās integrācijas organizācijas ratificē, atzīst vai apstiprina.

2. No 1991. gada 3. septembra šī konvencija ir atvērta tām valstīm un organizācijām, kas minētas 16. pantā, lai pievienotos tai.

3. Ratifikācijas, atzīšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumenti tiek nodoti glabāšanā Apvienoto Nāciju Ģenerālsekretāram, kas veic depozitārija funkcijas.

4. 16. pantā raksturotā organizācija, kas kļūst par konvencijas dalībvalsti, uzņemas visas saistības, kas izriet no šīs konvencijas, arī tad, ja neviena šīs organizācijas dalībvalsts nav šīs konvencijas dalībvalsts. Ja viena vai vairākas šīs organizācijas dalībvalstis ir šīs konvencijas dalībvalstis, organizācijai un tās dalībvalstīm jālemj par atbildības sadali, pildot šīs konvencijas izvirzītās prasības. Šādos gadījumos organizācija un tās dalībvalstis nevar līdztekus izmantot tiesības, kas izriet no šīs konvencijas.

5. 16.pantā raksturotās reģionālās ekonomiskās integrācijas organizācijas savos ratifikācijas, atzīšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumentos norāda to kompetences robežas šīs konvencijas regulētajos jautājumos. Šīm organizācijām jāinformē deponētājus par jebkuru izmaiņu, kas skar to kompetences robežas.

18. pants SPĒKĀ STĀŠANĀS

1. Šī konvencija stājas spēkā deviņdesmitajā dienā pēc sešpadsmitā ratifikācijas, atzīšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumenta nodošanas glabāšanā.

2. Šā panta 1. punkta izpratnē neviens ratifikācijas, atzīšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instruments, ko nodevusi glabāšanā reģionāla ekonomiskās integrācijas organizācija, nav papildus pieskaitāms tiem, kurus nosūtījušas glabāšanā šīs organizācijas dalībvalstis.

3. Katrā 16. pantā raksturotajā valstī vai organizācijā, kura ratificē, atzīst vai apstiprina šo konvenciju vai pievienojas tai pēc sešpadsmitā ratifikācijas, atzīšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās instrumenta nodošanas glabāšanā, šī konvencija stājas spēkā deviņdesmitajā dienā pēc tam, kad šis valsts ratifikācijas, apstiprināšanas, atzīšanas vai pieņemšanas instruments ir nodots glabāšanā.

19. pants IZSTĀŠANĀS

Dalībvalsts var izstāties no šīs konvencijas pēc četriem gadiem no konvencijas spēkā stāšanās brīža šai valstī, iesniedzot deponētārijam rakstisku paziņojumu par izstāšanos. Jebkura izstāšanās stājas spēkā deviņdesmitajā dienā pēc paziņojuma saņemšanas deponētārijā. Izstāšanās nekādi neietekmē šīs konvencijas 3., 4., 5. un 6. panta piemērošanu paredzētai darbībai, par kuru paziņots saskaņā ar šīs konvencijas 3. panta 1. punktu vai iesniegts pieprasījums saskaņā ar 3. panta 7. punktu, pirms vēl izstāšanās ir stājusies spēkā.

20. pants TEKSTU AUTENTISKUMS

Šīs konvencijas oriģināls, kura teksti angļu, franču un krievu valodā ir vienlīdz autentiski, glabājas pie Apvienoto Nāciju Ģenerālsēkretāra.

To apliecinot, būdami tam atbilstoši pilnvaroti, apakšā parakstījušies ir parakstījuši šo konvenciju.

Sastādīts Espo (Somija) tūkstoš deviņi simti deviņdesmit pirmā gada divdesmit devītajā februārī.

Paredzamo darbību saraksts

1. Jēlnaftas pārstrādes uzņēmumi (izņemot smērvielu ražošanu no jēlnaftas) un iekārtas ogļu vai degslānekļa, vismaz 500 tonnu dienā, pārvēršanai gāzē un šķidrumā.
2. Termoelektrostacijas un citas sadedzināšanas iekārtas ar jaudu 300 megavatu vai vairāk un atomelektrostacijas un citi kodolreaktori (izņemot zinātniski pētnieciskajam darbam domātas iekārtas kodolmateriālu un transformējamo kodolmateriālu ražošanai un konversijai, kuru maksimālā jauda nepārsniedz 1 kW vidējās siltumspējas).
3. Speciālas iekārtas kodoldegvielas ražošanai vai bagātināšanai, izmantotās kodoldegvielas atkārtotai pārstrādei vai radioaktīvo atkritumu uzglabāšanai, apglabāšanai un pārstrādei.
4. Liela mēroga iekārtas sākotnējai čuguna un tērauda kausēšanai un krāsaino metālu ražošanai.
5. Iekārtas azbesta ieguvei un azbesta vai azbestu saturošu produktu apstrādei un pārstrādei par azbestcimenta produktiem ar ikgadējo gala produkcijas apjomu vairāk nekā 20000 tonnu vai par abrazīviem materiāliem ar ikgadējo gala produkcijas apjomu vairāk nekā 50 tonnu vai citai ražošanai, kur izmanto vairāk nekā 200 tonnu azbesta gadā.
6. Kompleksas ķīmiskās rūpniecības iekārtas.
7. Automaģistrāļu, ātrgaitas ceļu**, starppilsētu dzelzceļa līniju un lidostu ar vairāk nekā 2100 m garu galveno ieskrējiena ceļu būve.
8. Liela diametra naftas un gāzes cauruļvadu celtniecība.
9. Tirdzniecības ostas un iekšējie ūdensceļi un upju transporta ostas kuģiem ar kravnesību 1350 tonnas un vairāk.
10. Iekārtas atkritumu sadedzināšanai, ķīmiskai apstrādei vai toksisko un bīstamo atkritumu glabāšanai.
11. Lieli dambji un mākslīgās ūdenstilpes.

* Šīs konvencijas izpratnē:

"automaģistrāle" nozīmē transporta līdzekļu kustībai speciāli domātu un būvētu ceļu, kas nav paredzēts gar ceļu izvietoto īpašumu apkalpošanai, un kuram:

- (a) visur, izņemot atsevišķas vietas vai īslaicīgi, pretējās braukšanas joslas ir šķirtas ar sadales joslu, kas nav paredzēta transporta līdzekļu kustībai, vai izņēmuma gadījumos atdalītas citādi,
- (b) nav vienlīmeņa krustojumu ar ceļiem, dzelzceļa vai tramvaja līnijām vai gājēju ceļiem, un
- (c) ir apzīmēta ar ceļa zīmi "automaģistrāle";

"ātrgaitas ceļš" nozīmē transporta līdzekļu kustībai paredzētu ceļu, uz kura uzbaušana iespējama tikai no ceļu pārvada vai regulējamiem krustojumiem un uz kura ir aizliegta apstāšanās vai stāvēšana uz braucamās daļas.

12. Pazemes ūdeņu ieguve, ja ikgadējās ieguves apjomi pārsniedz 10 miljonus kubikmetru.
13. Celulozes un papīra ražošana, ja ražība ir 200 gaissausu metrisku tonnu dienā vai vairāk.
14. Metālu rūdu un ogļu raktuves, ieguves aprīkojums un apstrāde.
15. Oglūdeņražu ieguve šelfa zonā.
16. Liela mēroga naftas produktu, naftas ķīmijas produktu un ķīmiskās rūpniecības produktu glabātavas.
17. Kailcirtes lielās platībās.

Ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijas saturs

Saskaņā ar 4. pantu ietekmes uz vidi novērtējuma dokumentācijai jāsaturs vismaz šāda informācija:

- (a) paredzētās darbības un tās mērķu apraksts;
- (b) ja iespējams, paredzētās darbības vietas, tehnoloģijas utt. iespējamo alternatīvu apraksts, ieskaitot arī iespēju no darbības atteikties;
- (c) paredzētās darbības būtiskai ietekmei potenciāli pakļautās vides un tās alternatīvu apraksts;
- (d) paredzētās darbības un tās alternatīvu iespējamais ietekmes uz vidi apraksts un būtiskuma novērtējums;
- (e) pretpasākumu apraksts, lai līdz minimumam samazinātu nevēlamo ietekmi uz vidi;
- (f) izsmeļoša informācija par prognozēšanas metodēm un to pamatā esošiem pieņēmumiem, kā arī nepieciešamie dati par vidi;
- (g) norādījumi uz nepilnībām un neskaidrībām izejas datos, kas atklājušās, gatavojot nepieciešamo informāciju;
- (h) ja nepieciešams, īss monitoringa un pārvaldes programmu apraksts un pēcprojekta analīzes plāns;
- (i) kopsavilkums populārā formā, ietverot nepieciešamo vizuālo informāciju (kartes, grafiki u. tml.).

III pielikums

I pielikumā neiekļauto darbību ietekmes uz vidi būtiskuma vispārīgie kritēriji

1. Apspriežot tās paredzētās darbības, uz kurām attiecas 2. panta 5. punkta nosacījumi, ieinteresētās puses var pielietot vienu vai vairākus darbības ietekmes uz vidi būtiskuma kritērijus:

(a) mērogs: paredzētās darbības mērogs ievērojami pārsniedz šādu darbību vidējos mērogus;

(b) vieta: īpaši jutīgi vai nozīmīgi vides apgabali vai to tuvums (Ramsāres konvencijā iekļauti mitrāji, nacionālie parki, dabas rezervāti, īpašas zinātniskas intereses vai arheoloģiski un kultūrvēsturiski svarīgas vietas) vai vietas, kuru specifiskās īpatnības ievērojami veicina ietekmi uz iedzīvotājiem;

(c) sekas: paredzētajai darbībai iespējamās kompleksas un nelabvēlīgas sekas, kas var nopietni ietekmēt cilvēkus, vērtīgas sugas vai organismus; kas apdraud ietekmētās teritorijas izmantošanu šobrīd vai nākotnē; kas izraisa papildus slodzi uz vidi, pārsniedzot vides pašattīršanās spējas.

2. Pēc šādiem kritērijiem ieinteresētās puses novērtē arī citas paredzētās darbības, kas notiek tiešā starptautisko robežu tuvumā, kā arī darbības, kas nenotiek tiešā starptautisko robežu tuvumā, bet var izraisīt būtisku pārrobežu ietekmi tālu no norises vietas.

Izmeklēšanas procedūra

1. Prasītāja puse paziņo sekretariātam, ka šajā pielikumā noteiktajā kārtībā izveidotajai izmeklēšanas komisijai iesniedz izskatīšanai jautājumu, vai I pielikumā ietvertai paredzētajai darbībai būs būtiska nelabvēlīga pārrobežu ietekme. Paziņojumā norādāms izmeklēšanas priekšmets. Sekretariāts nekavējoties paziņo visām šīs konvencijas pusēm par šo izmeklēšanu.
2. Izmeklēšanas komisija sastāv no trim locekļiem. Prasītāja un otra puse nozīmē pa vienam zinātniskajam vai tehniskajam ekspertam, kuri vienojas par trešo ekspertu, kurš kļūst par izmeklēšanas komisijas priekšsēdētāju. Pēdējais nedrīkst būt izmeklēšanā iesaistīto dalībvalstu pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs, nedz arī nodarbināts kādā no šīm dalībvalstīm vai citādi saistīts ar šo jautājumu.
3. Ja par izmeklēšanas komisijas priekšsēdētāju nevienojas divu mēnešu laikā no otrā eksperta nozīmēšanas, Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretārs pēc jebkuras puses pieprasījuma nozīmē priekšsēdētāju divu mēnešu laikā.
4. Ja kāda izmeklēšanā iesaistītā puse nenozīmē ekspertu mēneša laikā pēc sekretariāta paziņojuma saņemšanas, otra izmeklēšanā iesaistītā puse par to informē Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretāru, kurš nozīmē izmeklēšanas komisijas priekšsēdētāju divu mēnešu laikā. Pēc nozīmēšanas, priekšsēdētājs pieprasa pusei, kas nav nozīmējusi ekspertu, to izdarīt mēneša laikā. Ja tas netiek izdarīts norādītajā laikā, priekšsēdētājs par to informē Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretāru, kura m ir tiesības nozīmēt ekspertu divu mēnešu laikā.
5. Izmeklēšanas komisija pati nosaka savas darbības noteikumus.
6. Izmeklēšanas komisija var veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu savu funkciju veikšanu.
7. Izmeklēšanā iesaistītajām dalībvalstīm jāveicina izmeklēšanas komisijas darbs un jo īpaši, izmantojot visus rīcībā esošos līdzekļus,
 - (a) jāapgādā komisija ar visu nepieciešamo dokumentāciju, informāciju un apstākļiem un,
 - (b) ja nepieciešams, jārada iespējas izmeklēšanas komisijai izsaukt lieciniekus vai ekspertus un uz klausīt to liecības.
8. Pusēm un ekspertiem jā saglabā jebkuras izmeklēšanas gaitā saņemtās slepenās informācijas konfidencialitāte.
9. Ja viena no izmeklēšanas procedūrā iesaistītajām pusēm nestājas izmeklēšanas komisijas priekšā vai nespēj izteikt savu viedokli, otra puse var pieprasīt izmeklēšanas komisijai turpināt procedūru un pabeigt darbu. Kādas puses neierašanās vai nespēja izteikt savu viedokli nevar būt šķērslis izmeklēšanas komisijas darba turpināšanai un pabeigšana i.
10. Ja vien izmeklēšanas komisija, ņemot vērā kādus īpašus apstākļus, neizlemj citādi, visus izmeklēšanas komisijas izdevumus, ieskaitot tās locekļu apmaksu, sedz abas puses vienlīdzīgi. Izmeklēšanas komisija reģistrē visus izdevumus un iesniedz pusēm izdevumu galīgo aprēķinu.

11. Jebkura dalībvalsts, kurai ir faktiskā interese par izmeklēšanas priekšmetu un kuru var ietekmēt pieņemtais lēmums, ar izmeklēšanas komisijas piekrišanu var piedalīties izmeklēšanā.

12. Izmeklēšanas komisijas lēmumu par procedūras jautājumiem pieņem ar komisijas locekļu balsu vairākumu. Izmeklēšanas komisijas gala viedoklim par izmeklēšanas priekšmetu jāatspoguļo komisijas locekļu vairākuma viedoklis un jāietver arī atšķirīgais viedoklis.

13. Izmeklēšanas komisija pieņem galīgo lēmumu divu mēnešu laikā pēc komisijas izveidošanas. Komisijas darba laiku var pagarināt, ja komisija to uzskata par nepieciešamu, taču pagarinājums nedrīkst pārsniegt divus mēnešus.

14. Izmeklēšanas komisijas galīgajam viedoklim jābalstās uz vispārpieņemtiem zinātniskiem principiem. Galīgo viedokli izmeklēšanas komisija nosūta izmeklēšanas procesā iesaistītajām pusēm un sekretariātam.

Pēcprojekta analīze

Mērķi ietver:

- (a) darbības atļaujā vai apstiprināšanas dokumentā iekļauto nosacījumu ievērošanas kontroli un ietekmes pretpasākumu efektivitāti;
- (b) ietekmes analīzi, lai nodrošinātu atbilstošu pārvaldi un gatavību novērst neskaidrības;
- (c) iepriekšējo prognožu pārbaudi, lai varētu pielietot gūto pieredzi līdzīga veida darbībās nākotnē.

Divpusējās un daudzpusējās sadarbības elementi

1. Nepieciešamības gadījumā ieinteresētās dalībvalstis var veidot jaunas institūcijas vai paplašināt esošo institūciju darbības pilnvaras divpusējo un daudzpusējo vienošanos ietvaros, lai nodrošinātu šīs konvencijas darbības efektivitāti.

2. Divpusējās un daudzpusējās vienošanās vai citas vienošanās var ietvert:

- (a) jebkuras papildus prasības šīs konvencijas ieviešanai, ņemot vērā reģiona īpatnības;
- (b) institucionālas, administratīvas un citas vienošanās, kurām ir jābūt veidotām uz līdztiesības un vienlīdzības pamatiem;
- (c) dalībvalstu politikas un darbību saskaņošanu vides aizsardzības jomā, lai ietekmes uz vidi novērtējumā sasniegtu maksimāli iespējamo standartu un metožu atbilstību;
- (d) ietekmes un pēcprojekta analīzes noteikšanas, mērīšanas, prognozēšanas un novērtēšanas metožu izstrādāšanu, uzlabošanu un/vai saskaņošanu;
- (e) ietekmes uz vidi novērtējumā nepieciešamo salīdzināmo vides kvalitātes datu savākšanas, analīzes, glabāšanas un savlaicīgas izplatīšanas metožu un programmu izstrādāšanu un/vai uzlabošanu;
- (f) būtiskuma sliekšņa vērtību vai citu specifisku kritēriju izstrādi, kas raksturotu pārrobežu ietekmes nozīmīgumu un attiektos uz saskaņā ar šo konvenciju ietekmes uz vidi novērtējumam pakļaujamas paredzētās darbības vietu, veidu un apjomiem, kā arī kritisko pārrobežu piesārņojuma daudzumu;
- (g) nepieciešamības gadījumā - kopīgu ietekmes uz vidi novērtējumu, kopīgu monitoringa programmu izstrādi, monitoringa iekārtu interkalibrāciju un metodoloģiju saskaņošanu, lai nodrošinātu iegūto datu un informācijas salīdzināmību un savietojamību.

Arbitrāža

1. Prasītāja puse paziņo sekretariātam, ka šīs konvencijas 15. panta 2. punkta noteiktajā kārtībā puses vienojušās strīdīgo jautājumu iesniegt arbitrāžai. Paziņojumā norādāms arbitrāžas priekšmets, kā arī šīs konvencijas panti, kuru pielietojums vai interpretācija tiek apstrīdēti. Sekretariāts nosūta saņemto informāciju visām konvencijas dalībvalstīm.
2. Arbitrāžas tiesa sastāv no trim locekļiem. Prasītāja puse un otra strīdā iesaistītā puse nozīmē pa tiesnesim, kuri kopīgi vienojas par trešo tiesnesi, kurš kļūst par arbitrāžas tiesas priekšsēdētāju. Pēdējais nedrīkst būt strīdā iesaistīto dalībvalstu pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs, nedz arī nodarbināts kādā no šīm dalībvalstīm vai citādi saistīts ar izskatāmo jautājumu.
3. Ja par arbitrāžas tiesas priekšsēdētāju nevienojas divu mēnešu laikā no otrā tiesneša nozīmēšanas, Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretārs pēc jebkuras puses pieprasījuma, nozīmē priekšsēdētāju divu mēnešu laikā.
4. Ja kāda strīdā iesaistītā puse nenozīmē tiesnesi divu mēnešu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas, tad otra puse par to informē Eiropas Ekonomiskās komisijas izpildsekretāru, kurš nozīmē arbitrāžas tiesas priekšsēdētāju divu mēnešu laikā. Pēc nozīmēšanas priekšsēdētājs pieprasa pusei, kas nav nozīmējusi tiesnesi, to izdarīt divu mēnešu laikā. Ja tas netiek izdarīts norādītajā laikā, priekšsēdētājs par to informē Eiropas Ekonomiskās komisijas Izpildsekretāru, kuram ir tiesības nozīmēt tiesnesi divu mēnešu laikā.
5. Arbitrāžas tiesai spriedums jābalsta uz starptautiskās likumdošanas un šīs konvencijas prasībām.
6. Katra pēc šā pielikuma nosacījumiem izveidota arbitrāžas tiesa izstrādā savus procedūras noteikumus.
7. Arbitrāžas tiesas lēmumi gan par procedūru, gan par strīdīgo jautājumu tiek pieņemti ar arbitrāžas tiesas locekļu balsu vairākumu.
8. Tiesa var veikt visus nepieciešamos pasākumus faktu noskaidrošanai.
9. Strīdā iesaistītajām dalībvalstīm jāveicina arbitrāžas tiesas darbs un jo īpaši, izmantojot visus rīcībā esošos līdzekļus,
 - (a) jānodrošina komisija ar visu nepieciešamo dokumentāciju, informāciju un apstākļiem un,
 - (b) ja nepieciešams, jārada iespējas izmeklēšanas komisijai izsaukt lieciniekus vai ekspertus un uzklaut to liecības.
10. Pusēm un tiesnešiem jā saglabā jebkuras izmeklēšanas gaitā saņemtās slepenās informācijas konfidencialitāte.
11. Arbitrāžas tiesa pēc kādas puses lūguma var ieteikt pagaidu aizsardzības pasākumus.
12. Ja viena no strīdā iesaistītajām pusēm nestājas arbitrāžas tiesas priekšā vai nespēj izteikt savu viedokli, tad otra puse var pieprasīt arbitrāžas tiesai turpināt procedūru un

pasludināt spriedumu. Kādas puses neierašanās vai nespēja izteikt savu viedokli nevar būt šķērslis arbitražai. Pirms sprieduma arbitražas tiesai jāpārlicinās, ka sūdzība no faktu un likumdošanas viedokļa ir pamatota.

13. Arbitražas tiesa var uzklaustīt pretsūdzības, kas izriet no pamatsūdzības, un spriest par tām.

14. Ja vien arbitražas tiesa, ņemot vērā kādus īpašus apstākļus, neizlemj citādi, visus tiesas izdevumus, ieskaitot tās locekļu apmaksu, sedz abas puses vienlīdzīgi. Arbitražas tiesa reģistrē visus izdevumus un iesniedz pusēm izdevumu galīgo aprēķinu.

15. Jebkura dalībvalsts, kurai ir juridiska interese par arbitražas priekšmetu un kuru var ietekmēt tās spriedums, ar arbitražas tiesas piekrišanu var piedalīties izmeklēšanā.

16. Arbitražas tiesa pieņem spriedumu piecu mēnešu laikā pēc tās izveidošanas. Tiesas darba laiku var pagarināt, ja tiesa to uzskata par nepieciešamu, taču pagarinājums nedrīkst pārsniegt piecus mēnešus.

17. Arbitražas tiesas lēmumam jāpievieno apsvērumu skaidrojums. Lēmums ir galīgs un visām strīdā iesaistītajām dalībvalstīm saistošs. Arbitražas tiesa nosūta savu spriedumu strīdā iesaistītajām pusēm un sekretariātam. Sekretariāts paziņo tiesas lēmumu visām konvencijas dalībvalstīm.

18. Visus strīdīgos jautājumus, kas ir saistīti ar tiesas sprieduma interpretāciju vai izpildi, iesniedz izskatīšanai tai pašai tiesai, kas spriedusi, vai, ja tas nav iespējams, citai tiesai, ko izveido tādā pašā kārtībā kā iepriekšējo.